

CLASSICAL TRIPOS PART IA

Thursday 9 June 2005 9 to 12

Paper 3

PASSAGES FOR TRANSLATION FROM LATIN AUTHORS

*Answer **all** the questions.*

*Use a separate booklet for **each** section.*

The examiners will give equal weight to each Section.

*Write your **number** (not your name) on the cover-sheet of **each** Section booklet.*

It is important to write good English.

Candidates who do not write legibly may find themselves at a grave disadvantage.

SPECIAL REQUIREMENTS

20 Page Answer Book ×2

Rough Work Pad

**You may not start to read the questions
printed on the subsequent pages of this
question paper until instructed that you
may do so by the Invigilator**

SECTION A

Translate:

A1

isdem cōsulibus miseriarum ac saeuitiae exemplum atrox, reus pater, accusator filius (nomen utrique Vibius Serenus) in senatum inducti sunt, ab exilio retractus inluuieque ac squalore obsitus et tum catena uinctus pater oranti filio comparatur, adulescens multis munditiis, alacri uultu, structas principi insidias, missos in Galliam concitores belli index idem et testis dicebat, adnectebatque Caecilium Cornutum praetorium ministrauisse pecuniam; qui taedio curarum et quia periculum pro exitio habebatur mortem in se festinauit, at contra reus nihil infracto animo obuersus in filium quaterre uincla, uocare ultores deos ut sibi quidem redderent exilium ubi procul tali more ageret, filium autem quandoque supplicia sequerentur, adseuerabatque innocentem Cornutum et falso exterritum; idque facile intellectu si proderentur alii: non enim se caedem principis et res nouas uno socio cogitasse.

TACITUS *Annals* IV 28

A2

humana ante oculos foede cum uita iaceret
 in terris oppressa graui sub religione,
 quae caput a caeli regionibus ostendebat
 horribili super aspectu mortalibus instans,
 primum Graius homo mortalis tollere contra
 est oculos ausus primusque obsistere contra:
 quem neque fama deum nec fulmina nec minitanti
 murmure compressit caelum, sed eo magis acrem
 inritat animi uirtutem, effringere ut arcta
 naturae primus portarum claustra cupiret.
 ergo uiuida uis animi peruicit et extra
 processit longe flammantia moenia mundi
 atque omne immensum peragravit mente animoque,
 unde refert nobis uictor quid possit oriri,
 quid nequeat, finita potestas denique cuique
 qua nam sit ratione atque alte terminus haerens.
 quare religio pedibus subiecta uicissim
 obteritur, nos exaequat uictoria caelo.

LUCRETIVS *De rerum natura* 1 62-79

Isi, Paraetonium genaliaque arua Canopi
 quae colis et Memphin palmiferamque Pharon.
 quaque celer Nilus lato delapsus in alueo
 per septem portus in maris exit aquas.
 per tua sinistra precor, per Anubidis ora uerendi –
 sic tua sacra pius semper Osiris amet.
 pigraque labatur circa donaria serpens.
 et comes in pompa corniger Apis eat!
 huc adhibe uultus, et in una parce duobus!
 nam uitam dominae tu dabis, illa mihi.
 saepe tibi sedit certis operata diebus,
 qua cingit laurus Gallica turma tuas.
 tuque laborantes utero miserata puellas,
 quarum tarda latens corpora tendit onus,
 lenis ades precibusque meis faue, Ilithyia!
 digna est, quam iubeas muneris esse tui.
 ipse ego tura dabo fumosis candidus aris,
 ipse feram ante tuos munera uota pedes.
 adiciam titulum: 'seruata Naso Corinna!'
 tu modo fac titulo muneribusque locum.
 si tamen in tanto fas est monuisse timore,
 hac tibi sit pugna dimicuisse satis!

OVID *Amores* II 137–28

[TURN OVER

SECTION B

Translate:

B1 *Dido curses Aeneas.*

talia dicentem iam dudum auersa tuetur
 huc illuc uolens oculos totumque pererrat
 luminibus tacitis et sic accensa profatur:
 'nec tibi diua parens generis nec Dardanus auctor,
 perfide, sed duris genuit te cautibus horrens
 Caucasus Hyrcanaeque admorunt ubera tigres.
 nam quid dissimulo aut quae me ad maiora reseruo?
 num fletu ingemuit nostro? num lumina flexit?
 num lacrimas uictus dedit aut miseratus amantem est?
 quae quibus anteferam? iam iam nec maxima Iuno
 nec Saturnius haec oculis pater aspicit aequis.
 nusquam tuta fides. eiectum litore, egentem
 excepi et regni demens in parte locaui.
 amissam classem, socios a morte reduxi
 (heu furiis incensa feror!): nunc augur Apollo,
 nunc Lyciae sortes, nunc et Ioue missus ab ipso
 interpres diuum fert horrida iussa per auras.
 scilicet is superis labor est, ea cura quietos
 sollicitat. neque te teneo neque dicta refello:
 i, sequere Italiam uentis, pete regna per undas.
 spero equidem mediis, si quid pia numina possunt,
 supplicia hausurum scopulis et nomine Dido
 saepe uocaturum. sequar atris ignibus absens
 et, cum frigida mors anima seduxerit artus,
 omnibus umbra locis adero. dabis, improbe, poenas.
 audiam et haec manis ueniet mihi fama sub imos.'

VIRGIL *Aeneid* IV 362-87

B2 *Verres' crimes are known to all, and yet he is determined to deny them.*

nunc homo audacissimus atque amentissimus hoc cogitat. intellegit me ita paratum atque instructum in iudicium uenire ut non modo in auribus uestris, sed in oculis omnium sua furta atque flagitia defixurus sim: uidet senatores multos esse testis audaciae suae, uidet multos equites Romanos, frequentis praeterea ciuis atque socios, quibus ipse insignis iniurias fecerit, uidet etiam tot tam grauis ab amicissimis ciuitatibus legationes cum publicis auctoritatibus conuenisse. quae cum ita sint, usque eo de omnibus bonis male existimat, usque eo senatoria iudicia perdita profligataque esse arbitratur, ut hoc palam dictitet, non sine causa se cupidum pecuniae fuisse, quoniam in pecunia tantum praesidium experiatur esse: sese, id quod difficillimum fuerit, tempus ipsum emisse iudici sui, quo cetera facilius emere postea posset; ut quoniam criminum uim subterfugere nullo modo poterat, procellam temporis deuitaret.

CICERO *in Verrem* I 3